

En ny grupp missbrukare eller en ny fråga för äldreomsorgen?

EN RAPPORT OM ORGANISERINGEN AV
INSATSER TILL ÄLDRE MED
MISSBRUK/SAMSJUKLIGHET
I EKERÖ OCH SUNDBYBERG, 2014

&

REFLEKTIONER EFTER INTERVJUER OCH
AKTUELLT LÄGE, 2022

Sammanfattning forskning om missbruk och äldre

- Ökat missbruk i åldrar över 65 år
- Ökad del av befolkningen kommer att vara äldre
- Fler kvinnor missbrukar, både yngre och äldre
- Hemlöshet i åldrarna över 65 år
- Samsjukligheten ökar bland äldre
- Missbruk kan uppstå efter 65

Bakgrund- Socialpolitiska förändringar

Fur 1: *En modell av variationerna av marknadens principer inom äldreomsorgen (Conceptualising marketization)*

	Med privata aktörer	Utan privata aktörer
Marknadsprinciper	1. Upphandling med konkurrens: kundval	2. Import av marknadsprinciper från den privata sektorn
Konkurrens		
Ej marknadsprinciper	3. Upphandling utan konkurrens	4. Traditionell modell: Offentlig sektor

Organisation

- Sjukvård (Regionerna)
- Psykiatri (Regionerna)
- Primärvård (Regionerna)
- Beroendevård (Regioner och Kommuner)

- Socialtjänst (Kommuner)
 - Äldreomsorg
 - Missbruk
 - Socialpsykiatri
 - LSS
- **Nytt förslag utredningen *Från delar till helhet***

Syfte med rapporten 2014

- Att utifrån en fördjupningstudie av två kommuner lyfta frågan om samverkan kring äldre med missbruk/samsjuklighet
- Undersöka hur professionella och brukare resonerar kring specialisering och samverkan

Frågor

- Hur fungerar samverkan inom och mellan de organisationer som ger vård och omsorg till äldre med komplexa behov?
- Vilken betydelse har valfrihet (LOV) för omsorgen av äldre med komplexa behov?

Hur gjorde vi för att få svar på frågorna?

- Urval och metod:
 - ✓ *Dokumentation av organisationsformer i kommunerna*
 - ✓ *Intervjuer med enhetschefer och förvaltningschefer*
 - ✓ *Fokusgrupp med Musketörerna*

Ekerö och Sundbyberg

Tolkning av intervjuer och fokusgrupper

Kvalitetskriterier

Självbestämmande och integritet

Helhetssyn och samordning

Trygghet och säkerhet

Kunskapsbaserad verksamhet

Tillgänglighet

Effektivitet

Slutsatser

- Brist på samverkan

”De äldre i målgruppen ramlar mellan stolarna”

- Det behövs fler specialiserade utförare

...”få möjligheter att få tillgång till insatser som är anpassade till deras livssituation”...

- Det behövs utbildningsinsatser

”Hemtjänstpersonalen behöver stöd och hjälp...och handledning”

Slutsatser av rapporten 2014

- ✓ Kvalitetskriterier
 - ✓ Självbestämmande och integritet
 - ✓ Helhetssyn och samordning
 - ✓ Trygghet och säkerhet
 - ✓ *Nej, varken för de äldre eller för personalen*
 - ✓ Kunskapsbaserad verksamhet
 - ✓ *Ja, men äldre ingår inte där*
 - ✓ Tillgänglighet, Effektivitet
 - *Går inte att bedöma*
- Nej, akutstyrt*

Reflektioner vid läsning av intervjuer 2014: tjänstemän

Tjänstemännen

- *Idag är gruppen ett B-lag, man får inte samma stöd som andra i behov av äldreomsorg, man passar inte in i rutorna.*
- *människor som har bott i inofficiella 2:a handskontrakt, eller bara bott och som inte hade någon egen bostad och plötsligt stod de på gatan. De har klarat sig och hankat sig fram, fanns ingen kännedom om dem. Många gånger var det ren misär och sanitära olägenheter.*
- *. Man försöker hålla det flytande, skapa en säker tillvaro för den enskilde och för omgivningen. Se till att de överlever på ett värdigt sätt .*
- *Jag tycker att de har väldigt få möjligheter att få tillgång till bra insatser, som är anpassade till deras livssituation. Nej jag tycker inte att de har det, faktiskt. Vi bryr oss inte riktigt.*
- *De lägger inget krut på dem som är på väg ut ur livet. Så tror jag att det är*

Reflektioner vid läsning av intervjuer 2014: Brukare, Musketörerna

- *Någon form av kollektivt boende för att hjälpa till och ta hand om varandra. För vi är fortfarande vänner och förstår varandra så väl, efter den här resan vi har gått igenom.*
- *Många av de här personerna, som har levt de här tragiska livet, dem sätter man inte på ett ålderdomshem bara så här, för de passar inte in där.*
- *Om man fick välja, bor jag hellre med gamla sådana (missbrukare), där jag kan vara mig själv med mina erfarenheter och med min historia.*
- *ELLER*
- *Jag skulle inte vilja bo med en massa aktiva, nu när jag har lagt av. Jag har inget intresse av att umgås med aktiva. Vi har inget gemensamt längre.*
- *Vi har kunskap om hur man behöver hjälp - som missbrukare är man oftast nummer två mot myndigheterna, man känner sig underlägsen, i underläge.*

Analys av distributiv rättvisa

Dessa individers behov korsar alla gränser inom välfärdssystemet,

- 1) mellan medicinsk vård och social service,
- 2) mellan olika enheter inom socialtjänsten och
- 3) mellan specifika insatser för grupper med vissa behov (missbruk) samt generell välfärd (omsorger om äldre).

Ju fler system som är inblandade och ju fler organisatoriska regler som är i spel desto mer komplicerat blir utförandet av arbetet

Analys av distributiv rättvisa

Komponenter som är avgörande för hur den distributiva rättvisan genomförs i samhället:

- Normen (N), Vilja och värderingar (V), System och möjligheter (SM) och Kunskap och kognition (K) . **Formeln $N = SM + V, K$** , (Hydén, 2002)

Utifrån antagandet att människor handlar utifrån egna värderingar om vad som är rätt, anpassar sig efter de möjligheter som strukturen erbjuder och formar en kunskap som ligger till grund för handlingen. En viktig aspekt i denna modell är att systemet (SM) fastställer villkoren. Om inte viljan och kunskapen följer de villkor som systemet erbjuder, blir man inte tagen på allvar (Brante, 1990; Panican, 2005).

Frågor att ställa inför framtiden

Vilka planer finns för framtiden angående denna grupp?

Eftersom de "tillhör" kommunal äldreomsorg så ska vi leta efter framtidsplaner där.

SIP? Matscheck, D. & Piuva, K. (2018, 2020, 2021). Åtta kommuner undersöktes angående samverkan. Det fanns inga klienter med SIP över 65 år.

Frågor till seminariet idag

Kommer de finnas med i nya förslaget om samverkan
Från delar till helhet?

Anhörigstöd?